

Sygn. akt III AUz 88/19

Sygn. akt III AUz 89/19

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Gerszewska (spr.)

Sędziowie: SA Grażyna Czyżak

SO del. Beata Golba - Kilian

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2019 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy (...) Spółki z o.o. z siedzibą w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ustalenie podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych wobec K. W. i D. W.

na skutek zażalenia (...) Spółki z o.o. z siedzibą w G.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 grudnia 2018 r., sygn. akt VII U 1398/17 oraz na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 stycznia 2019 r., sygn. akt VII U 1398/17

postanawia:

1. zmienić postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 stycznia 2019 r., sygn. akt VII U 1398/17 i oddalić wniosek płatnika składek o uzupełnienie postanowienia z dnia 10 grudnia 2018 roku, sygn. akt VII U 1398/17 o rozstrzygnięcie o kosztach procesu,
2. oddalić zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 grudnia 2018 r., sygn. akt VII U 1398/17 w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSO del. Beata Golba - Kilian

Sygn. akt III AUz 88/19

Sygn. akt III AUz 89/19

UZASADNIENIE

Płatnik składek – (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. odwołała się od decyzji organu rentowego z dnia 23 listopada 2015 r. w przedmiocie ustawodawstwa właściwego dla K. W. i D. W..

W toku postępowania Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie na zasadzie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzjami z dnia 25 października 2018 r. uchylił decyzje będące przedmiotem niniejszego postępowania informując jednocześnie, że wdrożył procedurę wynikającą z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w stosunku do ubezpieczonych. Wskazując na powyższe pozwany wniósł o umorzenie postępowania i o odstąpienie od obciążania organu kosztami procesu na zasadzie art. 102 k.p.c.

Spółka wnosząc o umorzenie postępowania podtrzymała żądanie o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z 10 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w punkcie 1 podjął zawieszone postępowanie odwoławcze w sprawie, w punkcie 2 umorzył postępowanie a w punkcie 3 zasądził od pozwanego na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwotę 7.200,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu Sąd I instancji podkreślił, że pozwany, jako strona przegrywająca spór, winien zwrócić odwołującej Spółce koszty zastępstwa procesowego ustalone w oparciu o wartość przedmiotu sporu, która w sumie w połączonych sprawach wynosiła 59.594,00 zł, tj. na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia odwołania do sądu). Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. wskazując, że pozwany – reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika – wniosku o nieobciążania go kosztami nie uzasadnił.

Płatnik składek pismem z dnia 2 stycznia 2018 r. wniósł o uzupełnienie postanowienia z dnia 10 grudnia 2018 r. poprzez rozstrzygnięcie w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania za ubezpieczonych K. W. i D. W..

Sąd Okręgowy, w rozpoznaniu powyższego wniosku, postanowieniem z dnia 25 stycznia 2019 r. uzupełnił postanowienie z dnia 10 grudnia 2019 r., w ten sposób, że odstąpił od obciążania pozwanego kosztami zastępstwa procesowego w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał na wielość spraw jakie toczą się między tymi samymi stronami, które – choć dotyczą innych zainteresowanych – to oparte są na tożsamym stanie faktycznym i prawnym. Tożsama jest treść pism procesowych stron, w których nie ma odniesienia do odmiennych stanów faktycznych. Nadto w większości spraw postępowanie zostało zawieszona (tak jak w niniejszej sprawie) na początkowym etapie ich rozpoznawania a następnie postępowania umorzono na skutek zmiany decyzji przez pozwanego organu rentowego. W ocenie Sądu tożsamość spraw i stanów faktycznych, podobieństwo pism procesowych i rozmiar postępowania nakład pracy pełnomocnika niewielki, co uzasadnia zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c.

Płatnik (...) Spółka z o.o. zaskarżyła zarówno postanowienie Sądu z dnia 10 grudnia 2018 r., jak i postanowienie z dnia 25 stycznia 2019 r.

Zaskarżając pierwsze z nich Spółka zarzuciła mu naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj. art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez ich niezastosowanie i zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kwoty 7.200,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego podczas gdy powinny to być odpowiednio kwoty: 4.800,00 zł za ubezpieczonego K. W. i 4.800 zł za ubezpieczonego D. W.. Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o zmianę postanowienia poprzez zasądzenie od organu rentowego dodatkowo kwoty 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za ubezpieczonych oraz zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

Z kolei zaskarżając postanowienie z dnia 25 stycznia 2019 r., Spółka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj. art. 98 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez ich niezastosowanie i odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami postępowania poza zasądzoną kwotą 4.800,00 zł (powinno być 7.200,00 zł) wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie od organu rentowego dodatkowo kwoty 4.800,00 (powinno być 2.400,00 zł) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

Skarżąca w uzasadnieniu zażalenia odwołała się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16, mającej moc zasady prawnej i wiążącej od dnia jej podjęcia, z treści której wynika, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o ustalenie istnienia (nieistnienia) stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu, podlegania lub niepodlegania ubezpieczeniom społecznym) wynagrodzenie należne radcy prawnemu (a zatem odpowiednio również adwokatowi) powinno być ustalane w oparciu o stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia regulującego opłaty za czynności radców prawnych, któremu na gruncie niniejszej sprawy odpowiada § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Mając na względzie treść ww. uchwały skarżąca Spółka podała, że ze względu na wartość przedmiotu sporu w sprawach dotyczących poszczególnych zainteresowanych koszty zastępstwa procesowego powinny wynieść dwa razy po 4.800,00 zł.

W ocenie Spółki Sąd w sposób nieprawidłowy zastosował w sprawie art. 102 k.p.c.

Organ rentowy nie wniósł odpowiedzi na zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenia płatnika składek nie zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy w postanowieniu z dnia 10 grudnia 2018 r. - wbrew twierdzeniom skarżącego - rozstrzygnął o kosztach procesu w połączonych do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą VII U 1398/17 sprawach. Z uzasadnienia postanowienia wyraźnie wynika, że przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia adwokata Sąd wziął pod uwagę sumę wartości przedmiotów sporu w rozpoznawanych sprawach, określoną przez pełnomocnika Spółki w pismach z dnia 28 sierpnia 2017 r. (vide k. 311-312 akt sprawy). Zgodzić należy się ze skarżącą, że Sąd I instancji we wskazanym postanowieniu błędnie uznał, iż wartość przedmiotu sporu odpowiadała sumie wartości przedmiotu spraw połączonych do wspólnego rozpoznania, gdyż wartość przedmiotu sporu każdej ze spraw winna być obliczona niezależnie i w taki sam sposób należało obliczyć wysokość wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika. Nie oznacza to jednak, że Sąd nie orzekł o całości żądania w przedmiocie kosztów procesu. Za trafnością powyższego ustalenia przemawia odwołanie się przez Sąd w zaskarżonym postanowieniu do daty oraz oznaczenia wszystkich zaskarżonych decyzji, a skoro tak, to wniosek Spółki (...) o uzupełnienie postanowienia z dnia 10 grudnia 2018 r. był nieuzasadniony. Zauważyć należy, że uzupełnienie orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania może mieć miejsce wówczas, gdy nie zawiera ono żadnego rozstrzygnięcia dotyczącego tej kwestii (vide postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 10 lipca 2013 r., I ACz 1118/13, LEX nr 1342352 i przywołane w nim postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., I Cz 116/12, LEX nr 1232744 .)

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zmienił postanowienie z dnia 25 stycznia 2019 r. i na podstawie art. 351 § 1 a contrario oddalił wniosek o uzupełnienie postanowienia z dnia 10 grudnia 2018 r., o rozstrzygnięcie o kosztach procesu o czym orzekł jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Za niezasadne uznać należało również zażalenie odwołującej Spółki na postanowienie z dnia 10 grudnia 2018 r. w przedmiocie kosztów procesu.

Tytułem wstępu przypomnieć należy, że w procesie cywilnym istnieją dwie podstawowe zasady rozstrzygania o kosztach procesu, a mianowicie zasada odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasada kosztów niezbędnych i celowych, które statuuje art. 98 k.p.c. Sam fakt przegrania procesu – co do zasady – stanowi podstawę do zastosowania omawianej regulacji art. 98 k.p.c. Z jej istoty wynika bowiem, iż strona przegrywająca sprawę – zarówno materialnie, jak i formalnie – niezależnie od ewentualnej winy w prowadzeniu procesu, ponosi również finansową odpowiedzialność za koszty poniesione przez przeciwnika niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2012 r., V CZ 146/11, LEX nr 1147818).

Niespornym jest, że w niniejszej sprawie to Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest stroną przegrywającą spór. W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności rozpoznawanej sprawy przemawiają jednak za częściowym odstąpieniem od obciążania strony przegrywającej kosztami zastępstwa procesowego spółki (...) na podstawie art. 102 k.p.c.

W myśl przywołanego przepisu prawa procesowego, w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Art. 102 k.p.c. jest przejawem tzw. prawa sędziowskiego i może być stosowany wówczas, kiedy okoliczności konkretnej sprawy dają ku temu podstawy. Celem powyższej regulacji jest zapobieżenie wydaniu orzeczenia o kosztach procesu, które byłoby niesprawiedliwe, sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Wskazać należy, że korzystanie z przepisu art. 102 k.p.c. jest niezależnym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i to do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór. Ustalenie, czy w danych okolicznościach zachodzą „wypadki szczególnie uzasadnione” ustawodawca pozostawia swobodnej ocenie sądu, która następuje niezależnie od przyznanego zwolnienia od kosztów sądowych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2017 r., I ACa 2389/15, LEX nr 2278167).

Z akt niniejszej sprawy wynika, że płatnik składek Spółka (...) wywiódł odwołania od decyzji pozwanego z dnia 23 listopada 2015 r. dotyczących K. W. i D. W. i że odwołania w tych sprawach zostały przez Sąd połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia na zasadzie art. 219 k.p.c.

Spółka pismami z dnia 28 sierpnia 2017 r. określiła wartość przedmiotu sporu w każdej ze spraw, wskazując, że wynosi ona odpowiednio: w sprawie dotyczącej K. W. – 20.503,00 zł (k. 312 a.s.) a w sprawie D. W. – 39.091 zł (k. 311 a.s.).

Wartość przedmiotów sporu nie była przez pozwanego kwestionowana.

Mając na uwadze daty złożonych przez spółkę odwołań, wysokość wynagrodzenia adwokata w każdej ze spraw winna być ustalana w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1800 – w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia odwołania). Tym samym przy wartości przedmiotu sporu w odniesieniu do każdego z ubezpieczonych – jako mieszcząca się w przedziale powyżej 10.000 do 50.000 zł - wynagrodzenie adwokata wynosiło 4.800 zł w każdej sprawie. Łącznie 9.600,00 zł

Jak podnosił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 września 2014 r., wydanym w sprawie II UZ 79/13 (LEX nr 1777914), wniesienie odwołań od odrębnie wydanych indywidualnych decyzji składkowych powoduje wszczęcie odrębnych spraw odwoławczych, które choć skumulowane w jednym postępowaniu w trybie art. 219 k.p.c. zawsze wymagają określenia osobnych wartości przedmiotów sporu i zaskarżenia w każdej z połączonych spraw indywidualnych. W konsekwencji te indywidualne wartości przedmiotów zaskarżenia, a nie ich suma, decydują o dopuszczalności skargi kasacyjnej, czy – jak w omawianym przypadku – sposobie ustalenia wysokości kosztów zastępstwa procesowego (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 69/13, LEX nr 1424854, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., III CZP 58/15, LEX nr 1801480, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 29/15, OSNC 2016/6/69).

Określenie zatem przez Sąd Okręgowy wartości przedmiotu sporu poprzez zsumowanie wartości przedmiotów sporu poszczególnych spraw niewątpliwie było błędne, jednakże pozostało bez wpływu na prawidłowość zaskarżonego postanowienia z dnia 10 grudnia 2018 r.

Przypomnieć należy, że przedmiotem sporu w połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach było ustalenie istnienia lub nieistnienia obowiązku podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w stosunku do K. W. i D. W. we wskazanych w decyzji okresach. Spraw między stronami, opartych na podobnych stanach faktycznych zawisło kilkadziesiąt, przy czym większość - w tym sprawa niniejsza - została zawieszona, zanim podjęto czynności procesowe wymagające nakładu pracy. Ostatecznie postępowanie odwoławcze zostało umorzone na skutek uchylecia decyzji przez organ rentowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, tożsamy charakter spraw toczących się z odwołań płatnika składek - Spółki (...) od decyzji organu rentowego stwierdzających niepodleganie polskiemu ustawodawstwu przez osoby przez tę Spółkę zatrudniane i podobny przebieg wielu z nich, niewątpliwie wpływały na zmniejszenie nakładu pracy pełnomocnika Spółki. Zasadzenie zatem od pozwanego kwoty 7.200 zł, przy jednoczesnym (choć nie wyrażonym wprost w sentencji) odstąpieniu od obciążania pozwanego kosztami postępowania w pozostałym zakresie było zasadne. Stąd argumentacja skarżącej o braku podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. nie zasługiwała na podzielenie. Takie samo stanowisko zaprezentował również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 grudnia 2018 r. (II UK 483/17, LEX nr 2589221) wskazując, że tożsama treść sporów w połączonych sprawach pozwala za zasadne uznać zasadzenie określonej kwoty przy jednoczesnym zastosowaniu art. 102 k.p.c.

Ze względów wskazanych wyżej Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 2 sentencji postanowienia.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSO del Beata Golba - Kilian